

Міністерство освіти і науки України
Комітет з фізичного виховання і спорту МОН України
Сумська обласна державна адміністрація
Управління молоді та спорту Сумської обласної державної адміністрації
Національний університет фізичного виховання і спорту України
Тартуський університет (Естонія)
Сумський державний університет

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(Україна, Суми, 13–14 квітня 2017 року)

Суми
Сумський державний університет
2017

ВПЛИВ СПОРТУ НА ВИХОВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ТА МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ

Бехтер Є. В., студ., Петренко О. П., асист.
Сумський державний університет
evgenia.behter@yandex.ua

Вступ. Спорт представляє собою відмінну школу виховання вольових якостей: цілеспрямованості, рішучості та сміливості, наполегливості і завзятості, витримки і самовладання, ініціативи і самостійності, дисциплінованості. Також має великий вплив на формування інтелектуальних та моральних якостей особистості.

Мета: з'ясувати як саме спорт сприяє формуванню у людини інтелектуальних та моральних якостей.

Виклад матеріалу дослідження. Найважливіша соціальна задача сучасного суспільства полягає в тому, щоб виховати покоління громадян, які б гармонійно поєднували в собі духовне багатство, моральну чистоту та фізичну досконалість. При цьому найважливішим матеріальним, інтелектуальним та духовним засобом виховання гармонійно розвиненої, соціально активної особистості є фізична культура і спорт.

Чимало дослідників розглядають спорт як чинник становлення морально-вольових якостей особистості. Зокрема, М. Візитей та Д. Качуровський [1], підкреслюють величезний, ще повністю незрозумілий, потенціал спорту, завдяки якому він здатен впливати не тільки на фізичне здоров'я та вдосконалення людського тіла, але й на особистість людини – її відчуття, емоції, цінності, настанови, поведінку, моральні принципи тощо.

В сучасних умовах змагальна діяльність у спорті вищих досягнень є для сучасної людини джерелом самоствердження, моральної сили, філософії успіху, перемоги й гідного програшу не тільки на спортивній арені, але й у буденному житті. Спортивна діяльність вчить членів соціуму демократичності, толерантності, професіоналізму, вмінню конкурувати,

перемагати й програвати, конфліктувати й співпрацювати між собою. Найважливіше – спорт навчає суспільство гармонії, що є досить рідким явищем у сьогоденному житті.

Спорт для молоді – це школа характеру, мужності, волі. Спорт гартує характер, учить долати труднощі, тримати «удари долі». Спорт формує особистість, змушує боротися із своїми слабостями, долаючи себе. Завдяки спорту людина вчиться володіти своїми емоціями, розуміти красу.

Заняття спортом при певних умовах його організації є одним із засобів формування таких моральних якостей, як інтернаціоналізм, патріотизм, почуття громадського обов'язку, особиста відповідальність, колективізм, дисциплінованість, скромність, правдивість, здатність до самоконтролю. Взагалі формування морально-вольових якостей складає невід'ємну частину підготовки будь-якого спортсмена.

На думку Д. Качуровського [3], високий рівень морально-вольової готовності забезпечує міцну основу для психологічної підготовки спортсмена в цілому. Насамперед така готовність створює у спортсмена світовідчуття, при якому його перебування у сфері спортивної діяльності характеризується екзистенціально-сенсорною повнотою, виявляється поєднаною з почуттям гармонії. Це виступає фактором переживання стресових станів, які в спорті постійні та інтенсивні, коли це переживання має оптимальні форми: стрес операційний, а не емоційний. З якісною морально-вольовою підготовкою сполучене також успішне вирішення проблеми розвитку мотиваційної сфери спортсмена.

Дійсно, орієнтація на моральні мотиви, пов'язані з повномасштабним здійсненням спортом своєї соціально-культурної місії, виступає природною основою розвитку й реалізації патріотичних почуттів, відповідно до яких спортсмен діє в спорті. В таких заняттях, як правило використовується метод вправ, тобто багаторазове повторення вчинків та дій, в результаті яких формуються моральні вчинки.

В цілому маємо відзначити, що спортивна діяльність передбачає створення особливого середовища, яке сприяє більш ефективному виховному впливу на особистість. Морально виховний вплив тренера на спортсмена здійснюється в високоемоційній атмосфері спортивної практики. У цьому випадку, на відміну від теоретичних занять, моральні установки сприймаються спортсменом безпосередньо на підсвідомому рівні, що набагато підвищує виховний ефект.

Окрім того варто відзначити роль олімпійської освіти і виховання у формуванні моральних якостей особистості. Так, В. Манолак та А. Будевич вважають, що олімпізм може сприяти формуванню нових напрямів у різних сферах людської діяльності, що ґрунтується на вихованні взаєморозуміння і солідарності, екологічному вихованні, вихованні гармонійної особистості та спортивної етики. Вона сприяє цілеспрямованому формуванню гуманістичних якостей спортсмена, якими є:

- глибока повага до спортивного суперника, визнання високої цінності його особистості, принципової неможливості ні в якій спортивній ситуації приниження його гідності;

- нанесення шкоди його життю і здоров'ю, колективізм, відданість своєму спортивному товариству і команді, неможливість зради;

- повага до членів своєї команди, відсутність пихатості і егоїзму;

- скромність та простота, незалежно від досягнутих успіхів у спорті;

- почуття патріотизму і відповідальності за престиж своєї батьківщини у міжнародних змаганнях;

- ні за яких обставин бажаний високий спортивний результат не може бути підставою нечесної поведінки спортсмена (вживання допінгу, підкуп суддів, та інше) по відношенню до суперника.

Висновки. Проведені дослідження дозволяють зробити висновок про те, що спорт розвиває в людини не тільки фізичні властивості, а також моральні та інтелектуальні якості.

Спортсмен для того, щоб досягти значних результатів у спорті має докласти велику кількість зусиль, саме це і формує його моральні та інтелектуальні якості. Кожен день він стикається з перешкодами, які потрібно переборювати, спілкується з великою кількістю людей, все це формує в ньому особистість і закладає в ньому необхідні моральні та інтелектуальні якості.

Отже, спортивне життя формує з кожного інтелектуальну та моральну особу.

Література

1. Візитей М. М. Спорт вищих досягнень і його соціально-культурна місія в нових умовах розвитку суспільства / М. М. Візитей, Д. О. Качуровський // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2009. – № 12. – С. 27–31.

2. Завальнюк О. Спорт як чинник становлення морально-вольових якостей особистості / О. Завальнюк. – 2014. – Київ. – Електронний ресурс. – Режим доступу : http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vird_2014_35_8.pdf

3. Качуровський Д. О. Світоглядна і морально-вольова підготовка як завдання виховної роботи у сучасному спортивному плаванні / Д. О. Качуровський // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 2. – С. 51–55.